

**Το μοντέλο των Πέντε Διαστάσεων της Προσωπικότητας
για παιδιά: μια διαπολιτιστική μελέτη**

Βασίλης Παυλόπουλος

Τομέας Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ανακοίνωση στο 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνικής Ψυχολογίας,

Δελφοί, 14-17 Νοεμβρίου 1996

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παρουσιάζονται τα ευρήματα από την ελληνική συμμετοχή σε διαπολιτιστική έρευνα με αντικείμενο τις διαστάσεις προσωπικότητας στην παιδική ηλικία και το συσχετισμό τους με το μοντέλο των Πέντε Παραγόντων. Ειδικότερα, συζητώνται τα αποτελέσματα της δεύτερης φάσης της έρευνας, που αφορούν την κατασκευή ενός νέου ερωτηματολογίου προσωπικότητας για παιδιά 10-12 ετών. Με βάση συνεντεύξεις των γονέων, δημιουργήθηκε ένας κατάλογος με 214 περιγραφές-γνωρίσματα της προσωπικότητας. Στη συνέχεια ζητήθηκε από 509 γονείς παιδιών ηλικίας 12 ετών να καταδείξουν, σε μία κλίμακα με 5 διαβαθμίσεις (από το 0 «καθόλου» μέχρι το 4 «πάρα πολύ»), κατά πόσο καθεμιά από τις φράσεις-γνωρίσματα περιγράφει τον χαρακτήρα και τη συμπεριφορά του παιδιού τους. Με την εφαρμογή της στατιστικής μεθόδου της ανάλυσης παραγόντων αναδύθηκαν πέντε παράγοντες που συνοψίζουν τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των παιδιών. Ο πρώτος παράγοντας περιλαμβάνει γνωρίσματα σχετικά με την ευσυνειδησία. Ο δεύτερος παράγοντας αναφέρεται στην προσήνεια και στην καλή συνεργασία με γονείς. Ο τρίτος παράγοντας περιλαμβάνει κυρίως αρνητικά χαρακτηριστικά σχετικά με την συναισθηματική σταθερότητα και αρνητικές διαπροσωπικές σχέσεις. Στον τέταρτο παράγοντα περιέχονται γνωρίσματα που περιγράφουν τη δεκτικότητα σε εμπειρίες και τη νοητική ικανότητα. Τέλος, ο πέμπτος παράγοντας αναφέρεται στην κοινωνικότητα και την ενεργητικότητα. Η σύγκριση της ελληνικής έρευνας με την αντίστοιχη ολλανδική του πανεπιστημίου Leiden έδειξε σημαντικές ομοιότητες, τόσο στην ποσοτική (αριθμός των παραγόντων), όσο και στην ποιοτική (περιεχόμενο των παραγόντων) ανάλυση των ευρημάτων.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ:

προσωπικότητα, παιδική ηλικία, μοντέλο των πέντε παραγόντων, big five

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ: ΜΙΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Η έρευνα αυτή αφορά την ελληνική συμμετοχή σε διαπολιτιστικό πρόγραμμα με αντικείμενο τη μελέτη της παιδικής προσωπικότητας και την κατασκευή έγκυρων και αξιόπιστων ψυχομετρικών μέσων για την αξιολόγησή της. Το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο βασίζεται είναι το μοντέλο των Πέντε Παραγόντων της προσωπικότητας (Big Five). Το μοντέλο αυτό προέρχεται από τις θεωρίες των γνωρισμάτων της προσωπικότητας, και αναφέρεται σε πέντε διαστάσεις-παράγοντες: Εξωστρέφεια, Προσήνεια, Ευσυνειδησία, Συναισθηματική Σταθερότητα, και Δεκτικότητα σε Εμπειρίες. Οι διαστάσεις αυτές έχουν συστηματικά αναδυθεί μέσα από παραγοντικές αναλύσεις ερωτηματολογίων προσωπικότητας, αλλά και από ταξινομίες περιγραφικών της προσωπικότητας επιθέτων που προήλθαν από λεξικά ή και από την καθημερινή γλώσσα.

Η βασική υπόθεση που βρίσκεται πίσω από τις λεξιλογικές αυτές προσεγγίσεις είναι ότι εκείνες οι ατομικές διαφορές που είναι πιο σημαντικές στη ζωή των ανθρώπων, τελικά θα κωδικοποιηθούν στη γλώσσα τους. Όσο πιο εξέχουσα είναι μια τέτοια διαφορά, τόσο πιθανότερο είναι να εκφραστεί μέσα από μία λέξη. Η ανάλυση του λεξιλογίου της προσωπικότητας, όπως αποτυπώνεται στη φυσική γλώσσα, θα οδηγούσε σε ένα πεπερασμένο σύνολο χαρακτηριστικών που οι άνθρωποι μιας γλωσσικής κοινότητας δέχονται γενικά ως πιο σημαντικά.

Ένα χαρακτηριστικό των παραπάνω ερευνών είναι ότι βασίστηκαν κυρίως σε δείγματα ενηλίκων. Οι όποιες προσπάθειες εμπειρικής διερεύνησης της αναπτυξιακής πορείας της ανθρώπινης προσωπικότητας ως την ενηλικίωση είναι αποσπασματικές, δεν θίγουν το ζήτημα της δομής της και ασχολούνται με την περιγραφή επιμέρους πλευρών του αναπτυσσόμενου ατόμου. Ο εντοπισμός, λοιπόν, των παραγόντων που συνθέτουν την παιδική προσωπικότητα και η πιθανή συσχέτισή τους με το ΜΠΠ μπορεί να αποτελέσει ένα αντικείμενο προς διερεύνηση.

Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια, το ενδιαφέρον των ερευνητών στρέφεται στο ερώτημα αν το ΜΠΠ, το οποίο προκύπτει από την ανάλυση της αγγλικής γλώσσας κυρίως, μπορεί να εντοπιστεί και με λεξιλογικές αναλύσεις άλλων γλωσσών. Μια τέτοια ημική ερευνητική προσέγγιση μπορεί να προσφέρει χρήσιμα ευρήματα, τόσο ποσοτικά (όπως ο αριθμός των παραγόντων), όσο και ποιοτικά (για παράδειγμα, η αναλογία θετικών και αρνητικών περιγραφών). Κι ακόμα, οι περιγραφές που προέρχονται από την καθημερινή γλώσσα μπορούν να αποτελέσουν πλούσιο υλικό για την κατασκευή ψυχομετρικών μέσων για την αξιολόγηση της προσωπικότητας, αποφεύγοντας έτσι τα εύλογα μειονεκτήματα που συνεπάγεται η χρήση μεταφρασμένων ερωτηματολογίων.

Μέθοδος

Σε αυτές τις κοινές θεωρητικές κατευθύνσεις και ερευνητικές αναζητήσεις βασίζεται η συνεργασία του Τομέα Ψυχολογίας του Παν/μίου Αθηνών με τον αντίστοιχο του Παν/μίου Leiden της Ολλανδίας. Έτσι, αποφασίστηκε η δημιουργία ερωτηματολογίων για την αξιολόγηση της παιδικής προσωπικότητας που θα βασίζονται στη φυσική γλώσσα κάθε χώρας. Όσον αφορά στην πηγή άντλησης των πληροφοριών, η παρούσα έρευνα προσέφυγε στους γονείς, ως τα σημαντικότερα πρόσωπα στο περιβάλλον του παιδιού. Η μεθοδολογική αυτή επιλογή δικαιολογείται από το γεγονός ότι (α) η αξιοπιστία της αξιολόγησης της προσωπικότητας από τα ίδια τα παιδιά αμφισβητείται σοβαρά, επειδή δεν διαθέτουν το αναγκαίο επίπεδο ωριμότητας, ούτε ένα πλήρες λεξιλόγιο απαραίτητο για μια τέτοια ενδελεχή περιγραφή, και (β) οι δάσκαλοι, σε σύγκριση με τους γονείς, έχουν λιγότερες ευκαιρίες για παρατήρηση ολόκληρου του εύρους της παιδικής προσωπικότητας.

Στην πρώτη φάση του προγράμματος συλλέχθηκαν, με τη μέθοδο της συνέντευξης, ελεύθερες περιγραφές της προσωπικότητας των παιδιών από τους γονείς.

Οι περιγραφικές μονάδες κωδικοποιήθηκαν και εντάχθηκαν σε εννοιολογικές κατηγορίες με βάση ένα σύστημα κωδικοποίησης που περιλαμβάνει συνολικά 14 κατηγορίες: Οι πέντε πρώτες αντιπροσωπεύουν, με λίγες διαφοροποιήσεις, τους γνωστούς πέντε μεγάλους παράγοντες (του ΜΠΠ) και οι υπόλοιπες προστέθηκαν ως αντιπροσωπευτικές γνωρισμάτων προσωπικότητας που είναι γνωστά από τη διεθνή εξελικτική βιβλιογραφία (βλ. *πίνακα 1*). Έτσι καταλήξαμε στη δημιουργία ενός λεξικού προσωπικότητας για κάθε χώρα, που περιλαμβάνει τις περιγραφές των γονέων ταξινομημένες με βάση το κοινό σύστημα κωδικοποίησης.

Στη δεύτερη φάση, μέσα σε κάθε κατηγορία του λεξικού προσωπικότητας δημιουργήθηκαν υπο-ομάδες περιγραφών με κριτήριο τη νοηματική τους εγγύτητα. Από κάθε υπο-ομάδα επιλέχθηκαν αντιπροσωπευτικές φράσεις για την κατασκευή των ερωτήσεων (items) των ερωτηματολογίων. Τόσο η συχνότητα όσο και το νοηματικό εύρος των περιγραφών κάθε κατηγορίας χρησιμοποιήθηκαν ως κριτήρια για την τελική επιλογή. Κατεβλήθη προσπάθεια να διατηρήσουμε τη μορφή των ερωτήσεων όσο γίνεται πιο κοντά στις φράσεις που χρησιμοποίησαν οι γονείς. Με τη διαδικασία αυτή αναμένεται να προκύψει παρόμοιο ποσοστό ερωτήσεων για κάθε κατηγορία, με τις ελεύθερες περιγραφές.

Ο *πίνακας 2* δείχνει την κατανομή των ερωτήσεων που επιλέχθηκαν για το ερωτηματολόγιο από τις κατηγορίες του λεξικού προσωπικότητας κάθε χώρας. Μια πρώτη εκτίμηση από την επισκόπηση του πίνακα είναι ότι οι διαφορές μεταξύ των δύο χωρών κατά την πρώτη φάση (ελεύθερες περιγραφές) οδηγούν σε αντίστοιχες διαφορές κατά τη δεύτερη φάση (κατασκευή ερωτηματολογίων), παρόλο που η γενική εικόνα είναι μάλλον μια εικόνα ομοιότητας. Οι μικρές διαφορές που παρατηρούνται ανάμεσα στο ποσοστό των περιγραφών και των ερωτηματολογίων οφείλονται στο γεγονός ότι ορισμένες κατηγορίες του λεξικού προσωπικότητας χαρακτηρίζονται από μεγάλη νοη-

ματική ποικιλία σε σχέση με το ποσοστό τους (π.χ. Δεκτικότητα σε Εμπειρίες και Εξωστρέφεια για το ελληνικό και Δεκτικότητα σε Εμπειρίες και Επιμέλεια για το ολλανδικό δείγμα), ενώ άλλες παρείχαν περιορισμένη νοηματική διαφοροποίηση (π.χ. Σχολική Επίδοση για την Αθήνα και Ενδιαφέροντα για το Leiden). Επίσης, ορισμένες κατηγορίες δεν εκπροσωπήθηκαν στο ερωτηματολόγιο είτε επειδή δεν θεωρήθηκαν ως γνήσια χαρακτηριστικά της προσωπικότητας είτε επειδή δεν αφορούσαν το σύνολο του προς μελέτη πληθυσμού.

Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από γονείς παιδιών ηλικίας 8-10 ετών. Στον πίνακα 3 μπορείτε να δείτε τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος. Η πιο σημαντική διαφορά εντοπίζεται στο μορφωτικό επίπεδο των γονέων, που είναι μάλλον υψηλότερο στους Έλληνες γονείς. Αυτό όμως μπορεί να οφείλεται και στον τρόπο με τον οποίο έγινε η κατηγοριοποίηση της μεταβλητής αυτής στα δύο δείγματα.

Οι γονείς καλούνταν να σημειώσουν σε μία κλίμακα τύπου Likert με πέντε διαβαθμίσεις (από καθόλου έως πάρα πολύ) κατά πόσο θεωρούσαν ότι κάθε γνώρισμα αντιπροσωπεύει το παιδί τους.

Ευρήματα

Στην επόμενη φάση του προγράμματος, χρησιμοποιήθηκε η στατιστική μέθοδος της ανάλυσης παραγόντων για να εντοπιστούν οι διαστάσεις της παιδικής προσωπικότητας όπως την περιγράφουν οι γονείς. Δοκιμάστηκαν αρκετές διαφορετικές λύσεις (με 4, 5, και 6 παράγοντες) για να καταλήξουμε τελικά στη λύση των πέντε παραγόντων και για τα δύο δείγματα, λαμβάνοντας υπόψη το factor scree plot και το περιεχόμενο κάθε παράγοντα. (βλ. σχήμα 1)

Στο στάδιο αυτό ορισμένα items αποκλείστηκαν από περαιτέρω αναλύσεις, λαμβάνοντας υπόψη τρία στατιστικά κριτήρια: (α) αν το πρωτεύον φορτίο τους (primary loading) ήταν χαμηλό (κάτω από 0,40), (β) αν είχαν υψηλά δευτερεύοντα φορτία (multiple loadings) σε περισσότερους παράγοντες συγχρόνως, και (γ) αν η εσωτερική αξιοπιστία τους, όπως μετράται με τον δείκτη Cronbach Alpha, ήταν χαμηλή.

Η ανάλυση περιεχομένου των πέντε παραγόντων που προέκυψαν, έδειξε ότι αντιστοιχούν εννοιολογικά σε ικανοποιητικό βαθμό με το ΜΠΠ, και για τα δύο δείγματα. Υπάρχουν, βέβαια, διαφοροποιήσεις τόσο στον αριθμό των items, όσο και στη σειρά με την οποία κάθε παράγοντας προκύπτει από την ανάλυση, ωστόσο το περιεχόμενο είναι σε κάθε περίπτωση παρόμοιο με κάποια από τις Πέντε Μεγάλες διαστάσεις.

Το ερώτημα που προκύπτει εδώ είναι πώς μπορεί κανείς να συγκρίνει ερωτηματολόγια που δεν έχουν το ίδιο ακριβώς περιεχόμενο. Το πρόβλημα αυτό το αντιμετωπίσαμε χρησιμοποιώντας για τη σύγκριση το στοιχείο που τα δύο ερωτηματολόγια έχουν κοινό: τις κατηγορίες του λεξικού προσωπικότητας από τις οποίες προήλθαν οι ερωτήσεις. Για παράδειγμα, μπορεί τα items που προ-

ήλθαν από την κατηγορία Κοινωνικότητα να μην είναι απολύτως όμοια στις δύο γλώσσες, ωστόσο, το νοηματικό περιεχόμενο της κατηγορίας είχε οριστεί από κοινού από πριν. Έτσι άλλωστε έγινε και η ταξινόμηση των ελεύθερων περιγραφών των γονέων.

Όπως φαίνεται στον *πίνακα 4*, υπάρχει σημαντική αντιστοιχία ανάμεσα στις κατηγορίες του λεξικού προσωπικότητας και στους παράγοντες που προκύπτουν εμπειρικά, αλλά και μεταξύ των παραγόντων των δύο χωρών. Για παράδειγμα, ο πρώτος παράγοντας από το ολλανδικό δείγμα αντιστοιχεί με τον πέμπτο παράγοντα του ελληνικού ερωτηματολογίου. Επιπλέον, και στις δύο περιπτώσεις ο παράγοντας αυτός περιέχει στην συντριπτική πλειοψηφία του items από τις υποκατηγορίες του λεξικού προσωπικότητας που συνθέτουν την Εξωστρέφεια. Άρα ο εμπειρικά αναδυόμενος αυτός παράγοντας μπορεί να ονομαστεί Εξωστρέφεια και για τα δύο δείγματα. Αντίστοιχη είναι η εικόνα και για τους υπόλοιπους τέσσερις παράγοντες. Οι σημαντικότερες διαφορές εντοπίζονται σε τρεις περιπτώσεις: Πρώτον, η Σχολική Επίδοση πηγαίνει με την Ευσυνειδησία για το ελληνικό δείγμα, αλλά με τη Δεκτικότητα σε Εμπειρίες για το ολλανδικό. Δεύτερον, ενώ στο ερωτηματολόγιο της Αθήνας όλα τα items της Δεκτικότητας φορτώνουν στον αντίστοιχο παράγοντα, στο ερωτηματολόγιο του Leiden τα μισά (τρία) από τα items της Δεκτικότητας πηγαίνουν με την Εξωστρέφεια. Τα items αυτά αναφέρονται στην φαντασία και τη δημιουργικότητα του παιδιού. Τρίτον, στο ελληνικό ερωτηματολόγιο υπάρχουν πέντε items της κατηγορίας Τάση προς Βοήθεια που φορτώνουν στη Συναισθηματική Σταθερότητα, ενώ στο ολλανδικό ερωτηματολόγιο όλα τα items της κατηγορίας αυτής πηγαίνουν με την Προσήνεια. Μια ερμηνεία εδώ θα μπορούσε να είναι ότι και τα πέντε αυτά items του ελληνικού ερωτηματολογίου έχουν αρνητικό περιεχόμενο, έτσι ώστε να εκλαμβάνονται από τους γονείς ως Συναισθηματική Αστάθεια.

Ένας άλλος τρόπος για να συγκρίνει κανείς τους παράγοντες των δύο ερωτηματολογίων είναι να υπολογίσει τους μέσους όρους των φορτίων (mean absolute loadings) των ερωτήσεων που προέρχονται από την ίδια κατηγορία του λεξικού προσωπικότητας. Με τον τρόπο αυτό μπορούμε να καταλήξουμε σε συμπεράσματα σχετικά με το πόσο αυτές οι *a priori* κατηγορίες αντιστοιχούν με τους πέντε εμπειρικά αναδυόμενους παράγοντες. (βλ. *πίνακα 5*)

Στο *σχήμα 2* βλέπουμε ότι το υψηλότερο φορτίο στον παράγοντα Εξωστρέφεια κατέχουν, και για τα δύο δείγματα, τα items που προέρχονται από την Κοινωνικότητα και την Δραστηριότητα. Από εκεί και πέρα, σχετικά υψηλό είναι το φορτίο των items που προέρχονται από τη Δεκτικότητα σε Εμπειρίες για το ολλανδικό δείγμα, ενώ όλες οι υπόλοιπες κατηγορίες του λεξικού προσωπικότητας έχουν χαμηλά φορτία στην Εξωστρέφεια (κάτω από 0,25). Στη διαφάνεια επίσης καταγράφονται οι δέκα πρώτες ερωτήσεις που αντιστοιχούν στον παράγοντα αυτό. Εδώ μπορεί κανείς να συγκρίνει άμεσα το περιεχόμενο των δύο ερωτηματολογίων και να διαπιστώσει τη σημαντική νοηματική μεταξύ τους εγγύτητα.

Στην Προσήνεια (βλ. σχήμα 3) συγκεντρώνονται τα υψηλότερα φορτία από τις κατηγορίες Τάση προς Βοήθεια και Τιμιότητα, ενώ μέτριο είναι το φορτίο της Συνεργασίας με Γονείς. Στην πραγματικότητα, αυτή η κατηγορία έχει διασπαστεί σε θετικά και αρνητικά items, όπου τα θετικά φορτώνουν στον παράγοντα αυτό και τα αρνητικά, που είναι περισσότερα, στην Συναισθηματική Σταθερότητα. Και πάλι η διαπίστωση αυτή ισχύει και για τα δύο δείγματα. Τέλος, στην Προσήνεια πηγαίνει και η Τάση για Σωματική Επαφή, για την οποία δεν υπάρχουν items στο ελληνικό ερωτηματολόγιο.

Και στην Ευσυνειδησία (βλ. σχήμα 4) είναι φανερό ότι τα υψηλότερα φορτία ανήκουν στις ερωτήσεις που αναφέρονται στην Προσεκτικότητα και στην Επιμέλεια, στις κατηγορίες δηλαδή που a priori θεωρήθηκαν ως πλευρές του παράγοντα αυτού. Εδώ, επίσης, φορτώνει και η Σχολική Επίδοση για τους Έλληνες γονείς, όχι όμως και για τους Ολλανδούς.

Στη Συναισθηματική Σταθερότητα (βλ. σχήμα 5) φορτώνουν όχι μόνο τα items της Συναισθηματικής Αντιδραστικότητας και της Αυτοπεποίθησης, όπως αναμενόταν, αλλά και της Συνεργασίας με Γονείς. Είναι χαρακτηριστικό ότι αυτή η τάση παρατηρείται με αξιοπρόσεκτη σταθερότητα και στα δύο δείγματα. Μια πιθανή εξήγηση είναι ότι, επειδή τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από γονείς, είναι λογικό να θεωρούν τη δυσκολία ελέγχου του παιδιού ως αποτέλεσμα Συναισθηματικής Αστάθειας, η οποία ούτως ή άλλως δυσχεραίνει τη σχέση τους μαζί του, και όχι ως έλλειψη Προσήνειας, η οποία αφορά περισσότερο τη διαπροσωπική ευαισθησία. Εύκολα, εξάλλου, διαπιστώνει κανείς ότι οι ερωτήσεις της Συναισθηματικής Σταθερότητας έχουν σχεδόν ολοκληρωτικά αρνητική χροιά, ενώ αυτές της Προσήνειας περιγράφουν σχεδόν όλες θετικά χαρακτηριστικά.

Στην Δεκτικότητα σε Εμπειρίες (βλ. σχήμα 6) φορτώνουν τα items που προέρχονται από τη Νοημοσύνη, κατά πρώτο λόγο, και από τη Δεκτικότητα, κατά δεύτερο. Αυτό το τελευταίο, όμως, ισχύει κυρίως για τους Έλληνες γονείς και όχι για τους Ολλανδούς, οι οποίοι θεωρούν ότι μέρος της κατηγορίας αυτής σχετίζεται με την Εξωστρέφεια, όπως είδαμε ήδη. Επιπλέον, εδώ πηγαίνουν και τα items που αναφέρονται στην Ανεξαρτησία και στην Ωριμότητα, όπως φαίνεται και από τον κατάλογο των αντιπροσωπευτικών ερωτήσεων που ακολουθεί. Θυμίζουμε ότι οι δύο αυτές κατηγορίες δεν εκπροσωπήθηκαν στην τελική έκδοση του ελληνικού ερωτηματολογίου. Αξιοσημείωτη, τέλος, είναι η εμφάνιση της Κυριαρχίας στον παράγοντα αυτό, η οποία δεν φόρτωσε μαζί με την Εξωστρέφεια, όπως αναμενόταν, σε κανένα από τα δύο δείγματα.

Οι δείκτες συνάφειας μεταξύ των παραγόντων των δύο ερωτηματολογίων έρχονται να επιβεβαιώσουν την γενική εικόνα της μεταξύ τους ομοιότητας (βλ. πίνακα 6). Η υψηλότερη συνάφεια εντοπίζεται ανάμεσα στη Συναισθηματική Σταθερότητα και την Ευσυνειδησία για το ελληνικό δείγμα, και ανάμεσα στη Δεκτικότητα σε Εμπειρίες και την Ευσυνειδησία για το ολλανδικό. Σχετικά

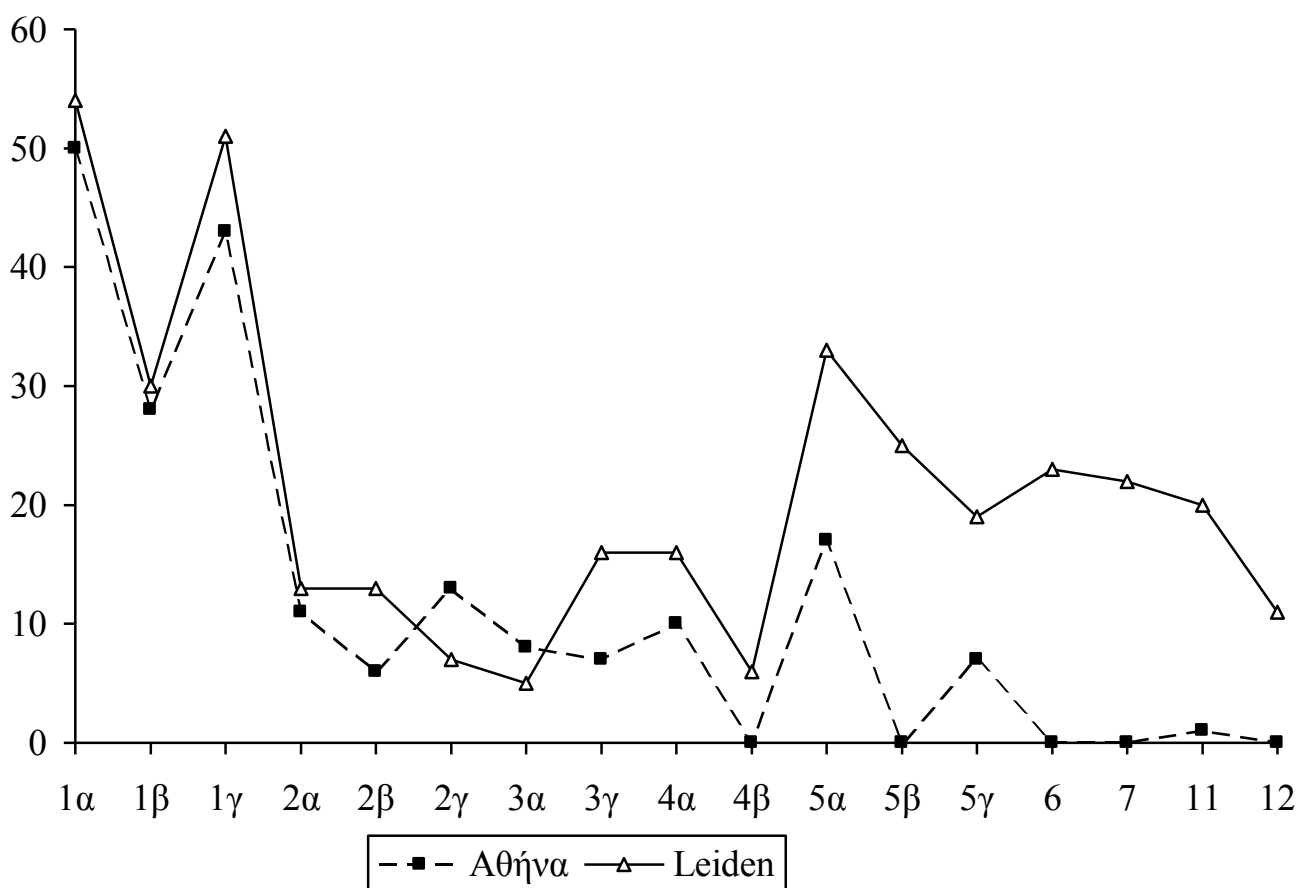
υψηλή συνάφεια έχει επίσης η Προσήνεια με την Ευσυνειδησία και τη Συναισθηματική Σταθερότητα και για τα δύο δείγματα.

Η εσωτερικής συνέπειας αξιοπιστία των παραγόντων μετρήθηκε με το δείκτη Cronbach Alpha και βρέθηκε ότι κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα και για τα δύο ερωτηματολόγια (βλ. πίνακα 7). Οι λίγο καλύτερες τιμές της Αθήνας ίσως εν μέρει να οφείλονται και στον ελαφρά μεγαλύτερο αριθμό ερωτήσεων. Η εγκυρότητα των ερωτηματολογίων προκύπτει καταρχήν από το γεγονός ότι μετρούν διαστάσεις οι οποίες έχουν αναφερθεί κατ' επανάληψη στη διεθνή βιβλιογραφία ότι περιγράφουν την προσωπικότητα μένει, ωστόσο, η εκτίμηση αυτή να επιβεβαιωθεί και από τη σύγκριση με άλλα, ήδη γνωστά, ερωτηματολόγια προσωπικότητας

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, διαπιστώνουμε ότι από την έρευνα προκύπτουν δύο στοιχεία που συνηγορούν υπέρ της σταθερότητας του ΜΜΠ. Πρώτον, η δομή της παιδικής προσωπικότητας φαίνεται ότι περιέχει διαστάσεις παρόμοιες με τους Μεγάλους Πέντε παράγοντες που περιγράφουν την προσωπικότητα των ενηλίκων. Δεύτερον, οι παράγοντες αυτοί αναδύονται σε διαφορετικές χώρες, χρησιμοποιώντας εξ αρχής άλλες γλώσσες, πέραν της αγγλικής. Δεν θα έπρεπε ωστόσο να υποτιμηθούν οι επιμέρους διαφοροποιήσεις που εντοπίστηκαν. Αντίθετα, χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση για να διαπιστωθεί αν οι διαφορές αυτές οφείλονται σε χαρακτηριστικά των γλωσσών ή στις αξίες των γονέων και τις προσδοκίες που έχουν από τα παιδιά τους, οι οποίες μπορεί να διαφέρουν σε διαφορετικά πολιτιστικά πλαίσια. Αντικείμενο προσοχής, επίσης, πρέπει να αποτελέσει η ονοματολογία των παραγόντων που προκύπτουν εμπειρικά, ώστε να αντανακλούν το πραγματικό περιεχόμενο των γνωρισμάτων που τους αποτελούν, αλλά και για να μην κατηγορηθούν οι ερευνητές ότι επιχειρούν να «βαφτίσουν» με το ίδιο όνομα διαστάσεις που διαφέρουν ουσιαστικά μεταξύ τους, μόνο και μόνο για χάρη της ομοιότητας.

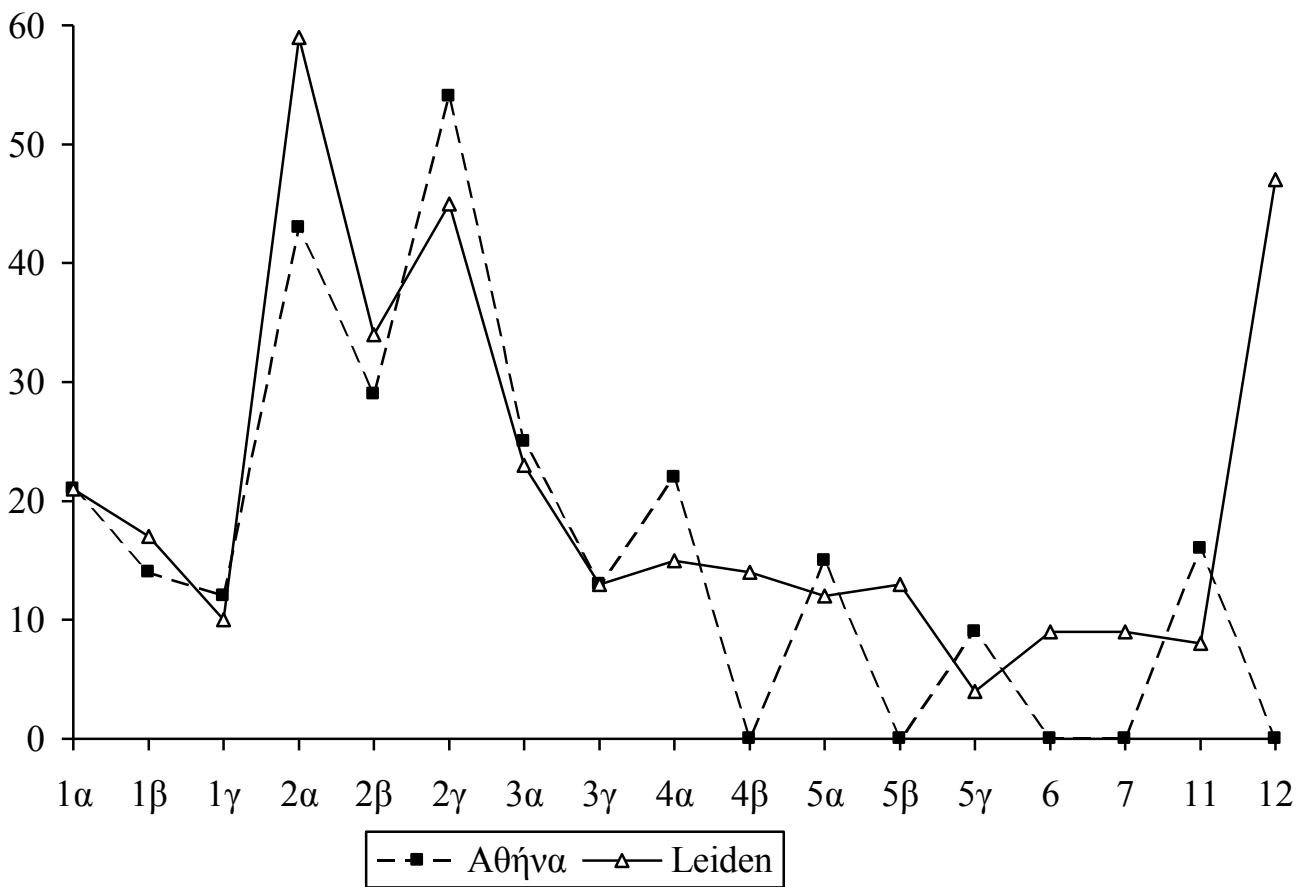
Σχήμα 2. Μέσα απόλυτα φορτία (averaged absolute loadings) των κατηγοριών του λεξικού προσωπικότητας στον παράγοντα *Εξωστρέφεια*



Αντιπροσωπευτικά items των δύο ερωτηματολογίων για τον παράγοντα *Εξωστρέφεια*

<i>Αθήνα</i>	<i>Leiden</i>
είναι κλειστός χαρακτήρας	έχει πολλή ενέργεια μέσα του
είναι μοναχικό παιδί	είναι αυθόρμητο
δύσκολα κάνει φιλίες	έχει πολλούς φίλους
είναι κοινωνικό παιδί	είναι δημοφιλής μεταξύ των φίλων του
έχει πολλούς φίλους/φίλες	είναι ντροπαλός με τους ξένους
είναι εκδηλωτικό παιδί	προτιμάει να παίζει έξω από το σπίτι
του αρέσει να παίζει με τα άλλα παιδιά	τα πάει καλά με τα άλλα παιδιά
προσαρμόζεται εύκολα σε νέο περιβάλλον	είναι παιχνιδιάρικο
προτιμάει να μένει στο σπίτι	έχει φαντασία
είναι αυθόρμητο παιδί	έχει χιούμορ

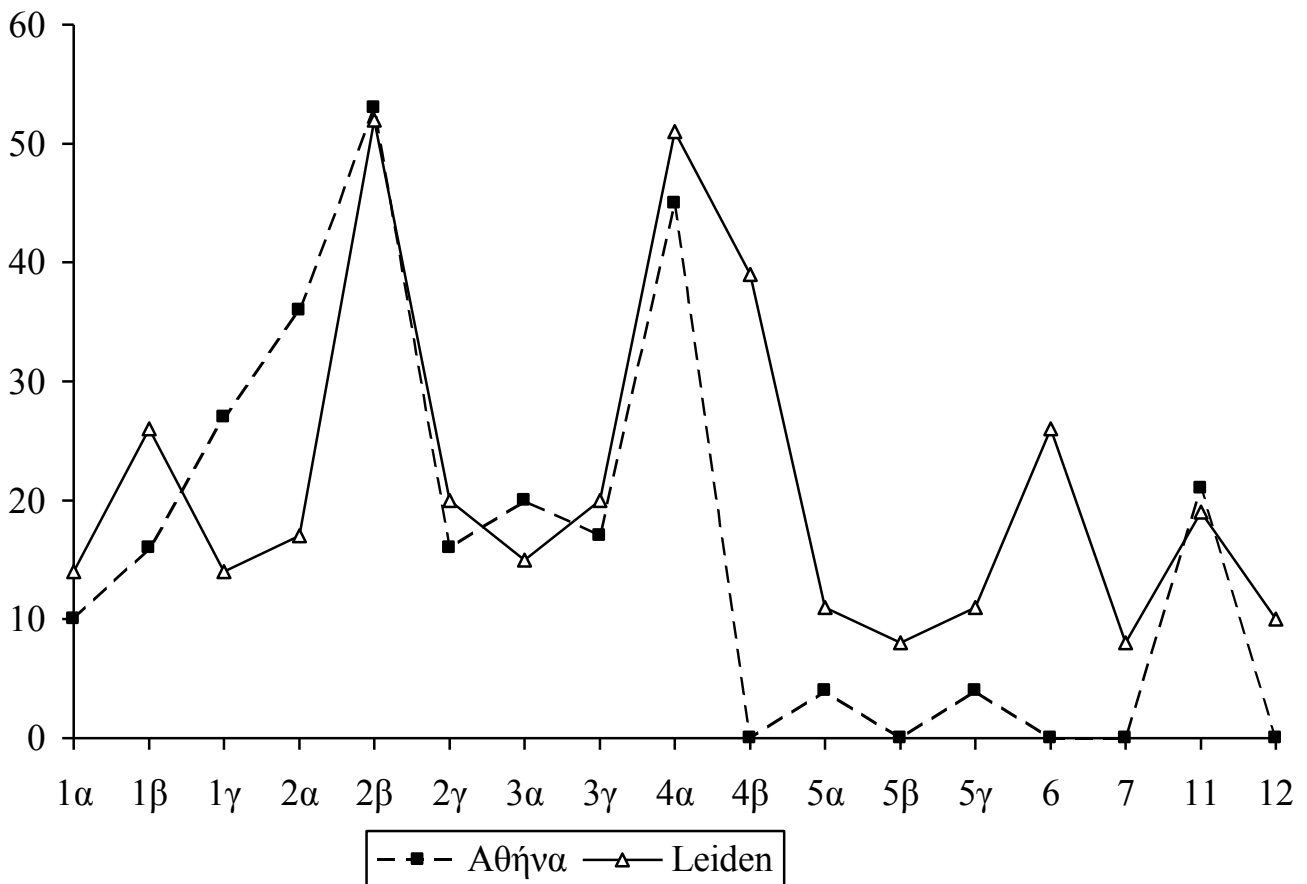
Σχήμα 3. Μέσα απόλυτα φορτία (averaged absolute loadings) των κατηγοριών του λεξικού προσωπικότητας στον παράγοντα Προσήνεια



Αντιπροσωπευτικά items των δύο ερωτηματολογίων για τον παράγοντα Προσήνεια

Αθήνα	Leiden
είναι συναισθηματικό παιδί	είναι ευγενικός χαρακτήρας
είναι ευαίσθητο παιδί	είναι ευαίσθητο παιδί
συμβιβάζεται εύκολα	σκέφτεται μόνο τον εαυτό του
είναι προστατευτικό με τα άλλα παιδιά	είναι ειλικρινής
είναι τίμιο παιδί, έντιμος χαρακτήρας	είναι φιλικό με τα άλλα παιδιά
δείχνει σεβασμό στους μεγαλύτερους	είναι στοργικό παιδί
είναι καλόκαρδο	έχει ισχυρό το αίσθημα της δικαιοσύνης
νοιιάζεται για τα προβλήματα των άλλων	είναι επιθετικό με τους άλλους ανθρώπους
είναι ευγενικό παιδί	είναι ανοιχτό στις γνώμες των άλλων
προσφέρει πρόθυμα τη βοήθειά του	είναι γλυκό παιδί

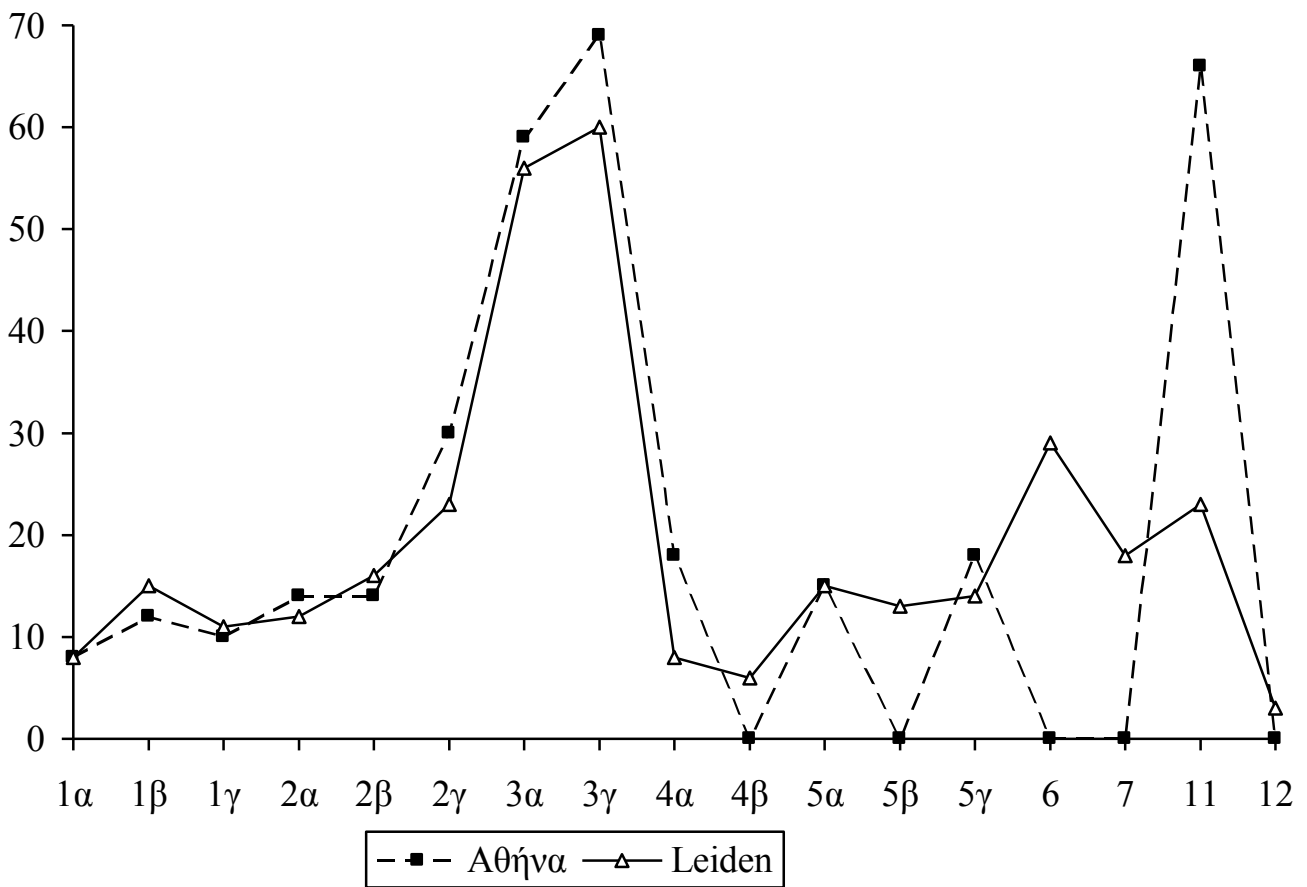
Σχ. 5. Μέσα απόλυτα φορτία (averaged absolute loadings) των κατηγοριών του λεξικού προσωπικότητας στον παράγοντα *Συναισθηματική Σταθερότητα*



Αντιπροσωπευτικά items των δύο ερωτηματολογίων
για τον παράγοντα *Συναισθηματική Σταθερότητα*

<i>Αθήνα</i>	<i>Leiden</i>
είναι ξεροκέφαλο, πεισματάρικο	θυμώνει εύκολα
θυμώνει εύκολα	δύσκολα υπακούει
θέλει να περνάει το δικό του	κάνει κάτι μόνο όταν είναι σίγουρο
είναι νευρικό παιδί	θέλει να είναι ο αρχηγός
αντιμιλάει στους γονείς	διαμαρτύρεται για το τίποτα
έχει υπερβολικές απαιτήσεις	αντιδρά όταν του κάνουν παρατηρήσεις
είναι ζωνρό παιδί	ζητάει ανταπόδοση για ό,τι κάνει
θέλει όλο να παίρνει και λιγότερο να δίνει	μετανιώνει γρήγορα
ζηλεύει τα άλλα παιδιά	θέλει να συγκεντρώνει την προσοχή
έχει μεταπτώσεις στη συμπεριφορά του	βασανίζει τους άλλους

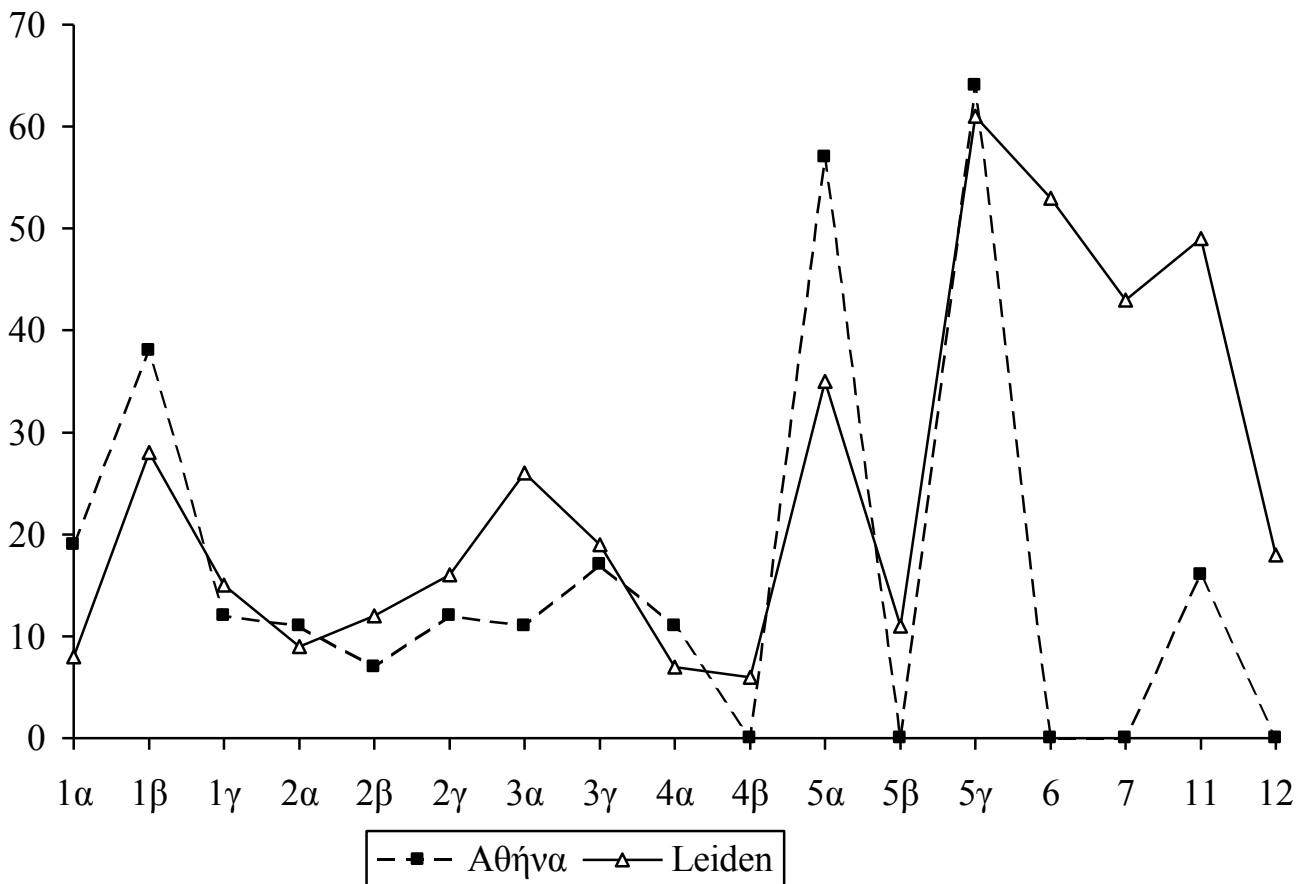
Σχήμα 4. Μέσα απόλυτα φορτία (averaged absolute loadings) των κατηγοριών του λεξικού προσωπικότητας στον παράγοντα *Ευσυνειδησία*



Αντιπροσωπευτικά items των δύο ερωτηματολογίων
για τον παράγοντα *Ευσυνειδησία*

<i>Αθήνα</i>	<i>Leiden</i>
είναι μελετηρό παιδί	είναι ακατάστατο παιδί
είναι αδιάφορο για το σχολείο	είναι υπεύθυνο παιδί
είναι τελειομανής	είναι τεμπέλικο παιδί
είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του	δεν του αρέσουν οι σχολικές εργασίες
είναι επιμελής σε ό,τι κάνει	θέλει να τα κάνει όλα τέλεια
είναι ακατάστατο, «τσαπατσούλικο»	είναι επίμονο παιδί
είναι τεμπέλικο παιδί	τελειώνει πάντα ό,τι αρχίζει
είναι υπεύθυνο παιδί	συγκεντρώνεται εύκολα
είναι αφηρημένο	σκέφτεται πριν κάνει κάτι
θέλει να βελτιώνεται	είναι δημιουργικό παιδί

Σχ. 6. Μέσα απόλυτα φορτία (averaged absolute loadings) των κατηγοριών του λεξικού προσωπικότητας στον παράγοντα *Δεκτικότητα σε Εμπειρίες*



Αντιπροσωπευτικά items των δύο ερωτηματολογίων για τον παράγοντα *Δεκτικότητα σε Εμπειρίες*

<i>Aθήνα</i>	<i>Leiden</i>
έχει γρήγορη αντίληψη	μαθαίνει εύκολα
είναι έξυπνο παιδί	είναι πολύ έξυπνο
έχει άποψη σε πολλά θέματα	εξωτερικεύει καλά τις σκέψεις του
είναι δημιουργικό παιδί	έχει πολλά ενδιαφέροντα
μαθαίνει εύκολα	εκφράζει τη γνώμη του
έχει καλή μνήμη	είναι ανεξάρτητο παιδί
έχει παρατηρητικότητα	μπορεί να συμπεριφέρεται σαν ενήλικας
ενδιαφέρεται για καθετί καινούργιο	ενδιαφέρεται για ασυνήθιστα πράγματα
παίρνει πρωτοβουλίες	του αρέσει να πηγαίνει στο σχολείο
έχει φαντασία	είναι καλός μαθητής/μαθήτρια

Πίνακας 7. Εσωτερική Αξιοπιστία (Cronbach's Alpha)
των παραγόντων των δύο ερωτηματολογίων

Παράγοντας	Αθήνα		Leiden	
	Alpha	<i>N items</i>	Alpha	<i>N items</i>
Εξωστρέφεια	,87	16	,84	23
Προσήνεια	,91	20	,86	16
Ευσυνειδησία	,94	18	,83	14
Συναισθηματική Σταθερότητα	,93	22	,83	17
Δεκτικότητα σε Εμπειρίες	,90	16	,84	15

Πίνακας 2. Κατανομή των items των Ερωτηματολογίων (αρχική μορφή) στις κατηγορίες των Λεξικών Προσωπικότητας, σε σύγκριση με τις ελεύθερες περιγραφές των γονέων

		Αθήνα			Leiden		
		Περι- γραφές	Ερωτημα- τολόγιο	<i>f</i>	Περι- γραφές	Ερωτημα- τολόγιο	<i>f</i>
		%	%		%	%	
Iα	Κοινωνικότητα	13,9	16,8	36	15,8	13,4	29
Iβ	Ηγετικές τάσεις	4,6	7,0	15	6,9	9,7	21
Iγ	Ενεργητικότητα	4,7	5,6	12	3,0	5,1	11
IIα	Τάση για βοήθεια	13,9	14,0	30	11,1	12,0	26
IIβ	Συνεργασία με γονείς	9,8	11,7	25	7,5	6,5	14
IIγ	Τιμότητα	2,5	2,8	6	0,3	0,9	2
IIIα	Προσεκτικότητα	4,6	6,1	13	4,5	7,4	16
IIIβ	Αξιοπιστία	0,6	0,9	2	0,4	0,5	1
IIIγ	Επιμέλεια, ζήλος	10,3	9,8	21	3,6	5,1	11
IVα	Συναισθηματικές αντιδράσεις	6,4	7,5	16	10,0	8,8	19
IVβ	Αυτοπεποίθηση	1,1	1,4	3	3,4	4,2	9
IVγ	Άγχος, φόβοι	0,5	0,5	1	0,5	0,9	2
Vα	Δεκτικότητα σε εμπειρίες	2,3	5,1	11	3,1	5,5	12
Vβ	Ενδιαφέροντα	3,0	-	-	6,0	6,0	13
Vγ	Νοημοσύνη	3,9	4,2	9	3,6	3,7	8
VI	Ανεξαρτησία	0,9	0,9	2	3,6	2,8	6
VII	Ωριμότητα	1,6	0,9	2	3,4	2,8	6
VIII	Σωματική υγεία	-	-	-	0,8	0,5	1
IX	Ρύθμιση λειτουργιών	0,3	0,5	1	0,4	0,5	1
X	Εξωτερική εμφάνιση	2,3	1,9	4	0,9	1,4	3
XI	Σχολική επίδοση	3,5	1,9	4	3,5	1,4	3
XII	Επιθυμία για αγκαλιά	0,5	0,5	1	0,5	0,9	2
XIII	Σχέσεις με οικογένεια	6,1	-	-	2,4	-	-
XIV	Ασαφείς περιγραφές	2,7	-	-	4,6	-	-
Σύνολο		100	100	214	100	100	216

Πίνακας 2. Κατανομή των items των Ερωτηματολογίων (τελική μορφή) στις κατηγορίες των Λεξικών Προσωπικότητας, σε σύγκριση με τις ελεύθερες περιγραφές των γονέων

		Αθήνα			Leiden		
		Περι- γραφές	Ερωτημα- τολόγιο	<i>f</i>	Περι- γραφές	Ερωτημα- τολόγιο	<i>f</i>
		%	%		%	%	
Iα	Κοινωνικότητα	16,0	16,3	16	18,2	13,4	15
Iβ	Ηγετικές τάσεις	5,6	5,1	5	7,4	8,0	9
Iγ	Ενεργητικότητα	7,4	4,1	4	5,2	3,6	4
IIα	Τάση για βοήθεια	13,9	14,3	14	10,4	11,6	13
IIβ	Συνεργασία με γονείς	12,6	11,2	11	10,0	5,4	6
IIγ	Τιμότητα	1,8	1,0	1	0,5	1,8	2
IIIα	Προσεκτικότητα	3,7	6,1	6	3,8	5,4	6
IIIβ	Αξιοπιστία	-	-	-	0,3	0,9	1
IIIγ	Επιμέλεια, ζήλος	8,5	9,2	9	3,4	6,2	7
IVα	Συναισθηματικές αντιδράσεις	7,4	11,2	11	8,0	10,7	12
IVβ	Αυτοπεποίθηση	1,4	1,0	1	2,8	3,6	4
IVγ	Άγχος, φόβοι	1,2	1,0	1	0,7	0,9	1
Vα	Δεκτικότητα σε εμπειρίες	3,5	6,1	6	4,0	7,1	8
Vβ	Ενδιαφέροντα	-	-	-	5,9	3,6	4
Vγ	Νοημοσύνη	5,7	6,1	6	3,8	3,6	4
VI	Ανεξαρτησία	1,6	1,0	1	4,0	3,6	4
VII	Ωριμότητα	1,8	1,0	1	3,4	3,6	4
VIII	Σωματική υγεία	-	-	-	0,9	0,9	1
IX	Ρύθμιση λειτουργιών	0,9	1,0	1	1,1	0,9	1
X	Εξωτερική εμφάνιση	2,2	1,0	1	1,5	0,9	1
XI	Σχολική επίδοση	3,7	2,0	2	3,4	2,7	3
XII	Επιθυμία για αγκαλιά	1,1	1,0	1	1,3	1,8	2
Σύνολο		100	100	98	100	100	112

Πίνακας 3. Χαρακτηριστικά των δύο δειγμάτων

Φύλο παιδιού

	Αθήνα		Leiden	
	f	%	f	%
Αγόρι	247	48,5	262	55,5
Κορίτσι	262	51,5	210	44,5

Φύλο γονέα

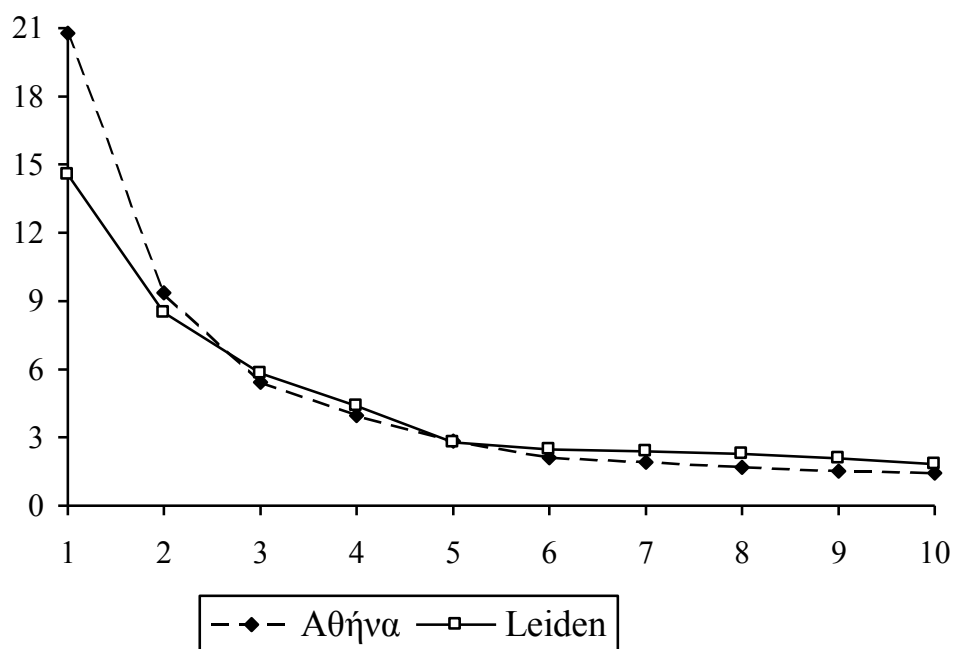
	Αθήνα		Leiden	
	f	%	f	%
Πατέρας	231	45,4	236	50,0
Μητέρα	278	54,6	236	50,0

Μόρφωση γονέα

	Αθήνα		Leiden	
	f	%	f	%
Κατώτερη	46	9,1	194	41,8
Μέση	182	36,0	112	24,2
Ανώτερη	278	54,9	158	34,0

Ανάλυση παραγόντων (Factor analysis) των δύο δειγμάτων
Ορθογώνια περιστροφή (Varimax rotation)

Σχήμα 1. Factor Scree Plot



Ποσοστό διακύμανσης που εξηγείται από κάθε παράγοντα

Παράγων	Αθήνα	Leiden
1	21,2	14,6
2	9,6	8,5
3	5,5	5,8
4	4,1	4,4
5	2,9	2,8
Σύνολο	43,2	32,2

Πίνακας 1. Κατηγορίες του Λεξικού Προσωπικότητας

- I. Εξωστρέφεια*
 - A. Κοινωνικότητα
 - B. Κυριαρχία/Ηγετικές τάσεις
 - Γ. Φυσική δραστηριότητα/Ενεργητικότητα
- II. Προσήγεια/Ευπροσηγορία*
 - A. Τάση για βοήθεια στους άλλους
 - B. Δυνατότητα να ελέγχεται/Συνεργασία με γονείς
 - Γ. Τιμιότητα/Φιλαλήθεια
- III. Ευσυνειδησία*
 - A. Προσεκτικότητα
 - B. Αξιοπιστία
 - Γ. Επιμέλεια, ζήλος
- IV. Συναισθηματική σταθερότητα*
 - A. Συναισθηματική αντιδραστικότητα
 - B. Αυτοπεποίθηση
 - Γ. Άγχος, φόβοι
- V. Δεκτικότητα σε εμπειρίες/Πνευματική καλλιέργεια*
 - A. Δεκτικότητα σε εμπειρίες
 - B. Ενδιαφέροντα
 - Γ. Νοημοσύνη
- VI. Ανεξαρτησία*
- VII. Ωριμότητα*
- VIII. Σωματική υγεία*
- IX. Ρύθμιση καθημερινών λειτουργιών*
- X. Εμφάνιση, συμπεριφορά σύμφωνη προς το φύλο*
- XI. Σχολική επίδοση, στάσεις προς το σχολείο*
- XII. Επιθυμία για σωματική επαφή*
- XIII. Σχέσεις με οικογένεια*
 - A. Σχέσεις με αδέρφια
 - B. Σχέσεις με γονείς
- XIV. Ασαφείς περιγραφές*

Πίνακας 6. Συνάφειες (Pearson r) μεταξύ των παραγόντων

	Εξωστρέφεια		Προσήνεια		Ευσυνειδησία		Συναισθηματική Σταθερότητα	
	Αθήνα	Leiden	Αθήνα	Leiden	Αθήνα	Leiden	Αθήνα	Leiden
Εξωστρέφεια	-	-						
Προσήνεια	0,32	0,28	-	-				
Ευσυνειδησία	0,17	0,15	0,45	0,42	-	-		
Συναισθηματική Σταθερότητα	-0,07	-0,02	-0,44	-0,44	-0,51	-0,41	-	-
Δεκτικότητα σε Εμπειρίες	0,48	0,41	0,40	0,24	0,44	0,45	-0,11	-0,10

Πίνακας 5. Μέσα απόλυτα φορτία (averaged absolute loadings) των κατηγοριών του λεξικού προσωπικότητας στους πέντε παράγοντες

	Εξωστρέφεια		Προσήγεια		Ευσυνειδησία		Συναισθηματική Σταθερότητα		Δεκτικότητα σε Εμπειρίες	
	Αθήνα F5	Leiden F1	Αθήνα F3	Leiden F2	Αθήνα F2	Leiden F5	Αθήνα F1	Leiden F3	Αθήνα F4	Leiden F4
1α. Κοινωνικότητα	<u>.50</u>	<u>.54</u>	,21	,21	,08	,08	,10	,14	,19	,08
1β. Ηγετικές τάσεις	,28	<u>.30</u>	,14	,17	,12	,15	,16	,26	<u>.38</u>	<u>.28</u>
1γ. Δραστηριότητα	<u>.43</u>	<u>.51</u>	,12	,10	,10	,11	,27	,14	,12	,15
2α. Τάση για βοήθεια	,11	,13	<u>.43</u>	<u>.59</u>	,14	,12	,36	,17	,11	,09
2β. Συνεργασία με γονείς	,06	,13	,29	,34	,14	,16	<u>.53</u>	<u>.52</u>	,07	,12
2γ. Τιμιότητα	,13	,07	<u>.54</u>	<u>.45</u>	,30	,23	,16	,20	,12	,16
3α. Προσεκτικότητα	,08	,05	,25	,23	<u>.59</u>	<u>.56</u>	,20	,15	,11	,26
3γ. Επιμέλεια	,07	,16	,13	,13	<u>.69</u>	<u>.60</u>	,17	,20	,17	,19
4α. Συναισθ. Αντιδράσεις	,10	,16	,22	,15	,18	,08	<u>.45</u>	<u>.51</u>	,11	,07
4β. Αυτοπεποίθηση	-	,06	-	,14	-	,06	-	<u>.39</u>	-	,06
5α. Δεκτικότητα	,17	<u>.33</u>	,15	,12	,15	,15	,04	,11	<u>.57</u>	<u>.35</u>
5β. Ενδιαφέροντα	-	<u>.25</u>	-	,13	-	,13	-	,08	-	,11
5γ. Νοημοσύνη	,07	,19	,09	,04	,18	,14	,04	,11	<u>.64</u>	<u>.61</u>
6. Ανεξαρτησία	-	,23	-	,09	-	,29	-	,26	-	<u>.53</u>
7. Ωριμότητα	-	,22	-	,09	-	,18	-	,08	-	<u>.43</u>
11. Σχολική επίδοση	,01	,20	,16	,08	<u>.66</u>	,23	,21	,19	,16	<u>.49</u>
12. Επιθυμία για αγκαλιά	-	,11	-	<u>.47</u>	-	,03	-	,10	-	,18

Πίνακας Χ. Συνάφειες (Pearson r) μεταξύ των πέντε «μεγάλων» κατηγοριών του λεξικού προσωπικότητας και των παραγόντων των δύο ερωτηματολογίων

	Εξωστρέφεια		Προσήνεια		Ευσυνειδησία		Συναισθηματική Σταθερότητα		Δεκτικότητα σε Εμπειρίες	
	Αθήνα F5	Leiden F3	Αθήνα F3	Leiden F4	Αθήνα F2	Leiden F5	Αθήνα F1	Leiden F1	Αθήνα F4	Leiden F2
1α. Κοινωνικότητα	<u>0,95</u>	<u>0,87</u>	0,46	0,43	0,26	0,15	-0,19	0,04	0,58	0,30
1β. Ηγετικές τάσεις	0,52	0,44	0,25	-0,04	0,26	-0,03	0,13	0,44	<u>0,74</u>	<u>0,45</u>
1γ. Δραστηριότητα	<u>0,64</u>	<u>0,60</u>	0,09	-0,00	-0,19	-0,20	0,41	0,37	0,24	0,02
2α. Τάση για βοήθεια	0,24	0,30	<u>0,51</u>	<u>0,83</u>	0,11	0,37	0,28	-0,59	0,31	0,20
2β. Συνεργασία με γονείς	0,09	0,06	-0,22	0,38	-0,29	0,40	<u>0,84</u>	<u>-0,85</u>	0,10	0,23
2γ. Τιμότητα	0,24	0,22	<u>0,63</u>	<u>0,60</u>	0,44	0,33	-0,33	-0,23	0,28	0,27
3α. Προσεκτικότητα	0,19	0,08	0,53	0,41	<u>0,90</u>	<u>0,86</u>	-0,48	-0,42	0,37	0,49
3β. Αξιοπιστία	-	0,18	-	<u>0,52</u>	-	0,28	-	-0,20	-	0,19
3γ. Επιμέλεια	0,11	0,18	0,48	0,30	<u>0,97</u>	<u>0,86</u>	-0,44	-0,30	0,43	0,46
4α. Συναισθ/κές Αντιδράσεις	-0,11	0,24	-0,17	0,06	-0,33	0,24	<u>0,79</u>	<u>-0,70</u>	-0,14	0,25
4β. Αυτοπεποίθηση	0,39	0,23	0,12	0,00	0,25	0,16	0,00	<u>-0,49</u>	<u>0,56</u>	0,29
4γ. Άγχος, φόβοι	0,03	0,18	0,32	-0,00	<u>0,44</u>	-0,03	-0,02	-0,05	0,13	<u>0,28</u>
5α. Δεκτικότητα σε εμπειρίες	0,46	<u>0,57</u>	0,40	0,40	0,40	0,41	-0,11	-0,17	<u>0,90</u>	<u>0,66</u>
5β. Ενδιαφέροντα	-	0,33	-	0,38	-	<u>0,42</u>	-	-0,17	-	<u>0,48</u>
5γ. Νοημοσύνη	0,34	0,28	0,32	0,35	0,44	0,36	-0,11	-0,10	<u>0,88</u>	<u>0,76</u>

Τα έντονα και υπογραμμισμένα στοιχεία δηλώνουν ότι η συνάφεια αυτή είναι η υψηλότερη της αντίστοιχης κατηγορίας.

Τα υπογραμμισμένα στοιχεία δηλώνουν ότι η συνάφεια αυτή είναι η δεύτερη υψηλότερη της αντίστοιχης κατηγορίας και απέχει < 0.10 από την πρώτη.

Πίνακας Χ. Συνάφειες (Pearson r) μεταξύ των επτά «αναπτυξιακών» κατηγοριών του λεξικού προσωπικότητας και των παραγόντων των δύο ερωτηματολογίων

	Εξωστρέφεια		Προσήνεια		Ευσυνειδησία		Συναισθηματική Σταθερότητα		Δεκτικότητα σε Εμπειρίες	
	Αθήνα F5	Leiden F3	Αθήνα F3	Leiden F4	Αθήνα F2	Leiden F5	Αθήνα F1	Leiden F1	Αθήνα F4	Leiden F2
6. Ανεξαρτησία	0,34	0,32	<u>0,45</u>	0,26	0,15	0,46	0,08	-0,39	<u>0,49</u>	<u>0,70</u>
7. Ωριμότητα	0,12	0,10	0,37	0,06	<u>0,57</u>	0,31	-0,27	-0,10	0,43	<u>0,49</u>
8. Σωματική υγεία	-	-0,03	-	-0,02	-	<u>-0,27</u>	-	-0,05	-	0,00
9. Ρύθμιση λειτουργιών	0,00	-0,06	-0,14	0,02	-0,14	0,05	<u>0,44</u>	-0,12	0,03	<u>-0,26</u>
10. Εξωτερική εμφάνιση	<u>0,45</u>	<u>0,26</u>	0,03	<u>0,32</u>	0,00	0,12	0,16	-0,01	0,31	0,16
11. Σχολική επίδοση	0,09	0,19	0,42	0,20	<u>0,81</u>	<u>0,58</u>	-0,42	-0,27	0,34	<u>0,60</u>
12. Επιθυμία για αγκαλιά	0,18	0,20	<u>0,49</u>	<u>0,58</u>	0,22	0,04	-0,13	-0,07	0,12	-0,06

Τα έντονα και υπογραμμισμένα στοιχεία δηλώνουν ότι η συνάφεια αυτή είναι η υψηλότερη της αντίστοιχης κατηγορίας.

Τα υπογραμμισμένα στοιχεία δηλώνουν ότι η συνάφεια αυτή είναι η δεύτερη υψηλότερη της αντίστοιχης κατηγορίας και απέχει < 0.10 από την πρώτη.